

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Кафедра педагогіки та психології, факультет № 3

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
**«ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА
ПОЛІЦЕЙСЬКОГО»**
вибіркових компонент
освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Правоохоронна діяльність (Поліцейські)

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 21.12.2023 № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 3
Протокол від 20.12.2023 № 13

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін ХНУВС
Протокол від 21.12.2023 № 11

Розглянуто на засіданні кафедри педагогіки та психології
(Протокол від 14.12.2023 № 20)

Розробник:

доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3, доцент, кандидат
соціологічних наук Ольга МЕДВЕДЄВА.

Рецензенти:

1. Начальник кафедри соціальної психології та педагогіки гуманітарного факультету НАНГУ, кандидат психологічних наук, доцент – Станіслав ЛАРІОНОВ.
2. Доцент кафедри педагогіки та психології факультету № 3 ХНУВС, кандидат психологічних наук, доцент – Вікторія ДОЦЕНКО.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 4 Загальна кількість годин – 120 Кількість тем – 5	26 Цивільна безпека; 026 Правоохоронна діяльність Поліцейські	Навчальний курс: 3 Семестр: 6 Вид контролю: <i>залік</i>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять: <i>заочна форма навчання</i>		
Лекції – 4; Семінарські заняття – 4; Практичні заняття – 4; Самостійна робота – 108;	<u>Індивідуальні завдання:</u> Реферати (тощо) – 1.	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Професійно-психологічна підготовка поліцейського» є опанування здобувачами вищої освіти її понятійним апаратом; оволодіння системою психологічних знань, умінь і навичок, які необхідні для формування професійної майстерності працівників поліції та ефективного виконання ними оперативно-службових завдань.

Міждисциплінарні зв'язки: з навчальними дисциплінами «Психологія», «Соціальна психологія», «Юридична психологія», «Конфліктологія».

Основними завданнями вивчення дисципліни «Професійно-психологічна підготовка поліцейського» є:

- ознайомити здобувачами вищої освіти із загальними принципами професійно-психологічної підготовки та професійного становлення особистості працівника поліції;
- сформулювати чітке уявлення про психологічні закономірності й техніки професійного спілкування і психологічного впливу у службовій діяльності;
- навчити методам та засобам психологічної саморегуляції в умовах виконання оперативно-службових завдань;
- розкрити сучасні психологічні практики й алгоритм дій у конфліктних ситуаціях.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні здобувачі вищої освіти повинні *знати*:

- основні поняття професійної психології;

- зміст та психологічні особливості професійної діяльності працівника поліції, а також власні психологічні ресурси;
- критерії професіоналізму та професійної деформації особистості працівника поліції;
- психологічні аспекти комунікації в системі «поліцейський-громадянин» та психологічні особливості здобуття інформації, що становить професійний інтерес;
- основні види психологічного впливу в професійній діяльності працівника поліції;
- сучасні теорії інформаційно-психологічних впливів;
- специфіку функціонування психіки людини в умовах війни, а також психологічні аспекти професійної діяльності працівників поліції в умовах воєнного стану;
- психологічні стани бойового стресу;
- ознаки професійного здоров'я поліцейського та шляхи його збереження, психотехнології опанування професійним стресом;
- основні психологічні прийоми протидії та вирішення конфліктних ситуацій;

вміти:

- вільно володіти поняттями та категоріями, що розкривають суть предмету дисципліни;
- надавати професійну оцінку психологічним феноменам та процесам;
- використовувати власні резерви, зміцнювати особисту морально-психологічну зрілість щодо підвищення рівня професіоналізму й протидії професійній деформації;
- проводити психологічний аналіз ситуацій професійного спілкування, розробляти комунікативні стратегії й тактики правомірного психологічного впливу й контрвпливу у складних комунікативних ситуаціях;
- володіти методами візуальної психодіагностики, протистояти провокаційним діям з боку зацікавлених осіб;
- здійснювати аналіз інформаційного простору з метою виявлення й протидії технологіям інформаційно-психологічного впливу;
- використовувати прийоми саморегуляції у професійній діяльності, попереджати, діагностувати й долати кризові психологічні стани;
- надавати першу психологічну допомогу в екстремальних та кризових умовах (воєнного стану);
- оцінювати й вибудовувати стратегію поведінки, оптимальну до ситуації взаємодії;
- вирішувати професійні завдання згідно сучасних психологічних практик конструктивної протидії та розв'язання конфліктних ситуацій.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни	
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК7. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. ЗК9. Здатність працювати в команді. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК2. Здатність організовувати нагляд (контроль) за додержанням вимог законодавства у сфері правоохоронної діяльності. СК3. Здатність професійно оперувати категоріально понятійним апаратом права і правоохоронної діяльності. СК5. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел. СК7. Здатність забезпечувати законність та правопорядок, безпеку особистості та суспільства, протидіяти нелегальній (незаконній) міграції, тероризму та торгівлі людьми. СК8. Здатність ефективно забезпечувати публічну безпеку та порядок. СК9. Здатність ефективно застосовувати сучасні техніку і технології захисту людини, матеріальних цінностей і суспільних відносин від проявів криміногенної обстановки та обґрунтовувати вибір засобів та систем захисту людини і суспільних відносин. СК10. Здатність визначати належні та придатні для юридичного аналізу факти. СК13. Здатність забезпечувати охорону об'єктів державної власності, державну охорону органів державної влади України та безпеку взятих під захист осіб, охорону фізичних осіб та об'єктів приватної і комунальної власності.

	<p>СК17. Здатність здійснювати контроль за дотриманням фізичними та юридичними особами спеціальних правил та порядку зберігання і використання зброї, спеціальних засобів індивідуального захисту та активної оборони, боєприпасів, вибухових речовин і матеріалів, інших предметів, матеріалів і речовин, на які поширюється дозвільна система.</p> <p>СК19. Здатність забезпечувати охорону державної таємниці та працювати з носіями інформації з обмеженим доступом.</p>
Програмні результати навчання	
<p>ПРН 10. Виокремлювати юридично значущі факти і формувати обґрунтовані правові висновки.</p> <p>ПРН 15 Працювати автономно та в команді виконуючи посадові обов'язки та під час розв'язання складних спеціалізованих задач правоохоронної діяльності.</p> <p>ПРН 16 Застосовувати заходи, спрямовані на усунення загрози життю та здоров'ю фізичних осіб і публічній безпеці, що виникли внаслідок учинення кримінального злочину чи адміністративного правопорушення.</p> <p>ПРН 17 Використовувати основні методи та засоби забезпечення правопорядку в державі, дотримуватись прав і свобод людини і громадянина, попередження та припинення нелегальної (незаконної) міграції та інших загроз національної безпеки держави (кібербезпеку, економічну та інформаційну безпеку, тощо).</p> <p>ПРН 19 Вміти застосовувати процедури надання першої медичної допомоги.</p> <p>ПРН 20 Підтримувати, встановлені на законодавчому рівні, умови дотримання дозвільної системи.</p>	

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА 1. Поняття та сутність професійно-психологічної підготовки працівників поліції.

Поняття професійно-психологічної підготовки. Основні завдання психологічної підготовки. Психологічна готовність працівника поліції до дій в екстремальних ситуаціях. Система психологічного забезпечення поліцейських. Основні форми та методи професійно-психологічної підготовки. Професійна компетентність, майстерність, професіоналізм. Критерії професіоналізму працівника поліції. Поняття про професійну деформацію особистості. Показники та рівні професійної деформації. Попередження професійної деформації працівника поліції.

ТЕМА 2. Професійне спілкування працівників поліції.

Поняття «професійне спілкування» та його значення в професійній діяльності працівників поліції. Комунікативна компетентність поліцейського. Психологічні закономірності формування першого враження про людину. Психологічний контакт. Вербальні та невербальні засоби професійного спілкування. Види питань. Специфіка спілкування та взаємодії працівника поліції з різними верствами громадян (в залежності від віку, статі, соціального статусу тощо). Стереотипи. Поняття та методи візуальної психодіагностики. Комунікативні бар'єри та їх подолання.

ТЕМА 3. Теорія психологічного впливу у професійній діяльності поліції.

Психологічний вплив: поняття, структура та особливості. Принципи психологічного впливу. Характеристика методів психологічного впливу. Деструктивний психологічний вплив. Маніпуляція. Правомірний психологічний вплив у роботі поліцейського. Види й техніки психологічного контрвпливу у професійній діяльності працівника поліції. Гібридна війна та інформаційно-психологічна безпека особистості. Сучасні теорії інформаційно-психологічних впливів. Технології інформаційно-психологічного впливу та роль ЗМІ. Протидія інформаційно-психологічному впливу в роботі поліції.

ТЕМА 4. Професійний стрес працівника поліції в умовах воєнного стану.

Поняття про психогігієну та психопрофілактику. Психологія екстремальної діяльності. Психологічна готовність до дій в надзвичайних, екстремальних та кризових ситуаціях. Професійний стрес: поняття, ознаки, причини, форми прояву. Структурний аналіз стресу. Управління стресом при критичних інцидентах. Людська психіка у вимірі війни. Психотравма. Травма свідка. Посттравматичний стресовий розлад. Психологія бойового стресу. Саморегуляція та самоконтроль. Психотехнології профілактики й опанування професійного стресу. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях. Професійне здоров'я поліцейського та шляхи його збереження. Організаційна підтримка психічного здоров'я персоналу Національної поліції після травматичних подій. Психопрофілактика

девіантної поведінки працівників поліції. Профілактика суїциду.

ТЕМА 5. Конфліктологічна компетентність працівника поліції.

Поняття про конфлікти у професійній діяльності поліції: фактори впливу, типологія, стадії розгортання. Алгоритм структурного аналізу конфлікту. Конфліктологічна компетентність та культура працівника поліції. Стили поведінки у конфліктній ситуації. Психотехніки управління конфліктною ситуацією. Особливості конфліктів в професійній діяльності поліції та поліцейському колективі. Роль керівника у вирішенні конфліктів. Гендерний аспект конфліктів. Медіація у конфлікті.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 6							
Тема 1. Поняття та сутність професійно-психологічної підготовки працівників поліції.	20	-	-	-	-	20	залік
Тема 2. Професійне спілкування працівників поліції.	22	-	2	-	-	20	
Тема 3. Теорія психологічного впливу у професійній діяльності поліції.	24	2	-	2	-	20	
Тема 4. Професійний стрес працівника поліції в умовах воєнного стану.	32	2	-	2	-	28	
Тема 5. Конфліктологічна компетентність працівника поліції.	22	-	2	-	-	20	
Всього за семестр № 6	120	4	4	4	-	108	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни	Література:
Тема 1. Поняття та сутність професійно-психологічної підготовки працівників поліції.	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття професійно-психологічної підготовки та її основні завдання. 2. Психологічна підготовка в системі професійної підготовки. 3. Основні форми та методи професійно-психологічної підготовки. 4. Психологічна готовність працівника поліції: зміст та складові. 5. Основні підструктури готовності до праці. 6. Психологічна стійкість як основа професійної готовності до виконання дій в екстремальних умовах службової діяльності. 7. Структурні компоненти психологічної готовності до професійної діяльності. 8. Професійна компетентність, майстерність, професіоналізм. 9. Критерії професіоналізму працівника поліції: загальна характеристика. 10. Критерії професіоналізму. 11. Рівні професіоналізму працівника поліції. 12. Мотивація професійної діяльності працівника поліції, її функції та види. 13. Поняття про професійну деформацію особистості та механізм її виникнення. 14. Показники (ознаки) професійної деформації. 15. Рівні (стадії) професійної деформації. 16. Основні види професійних деформацій. 17. Основні види професійних деформацій серед управлінського персоналу та їх характеристика. 18. Попередження та корекція професійної деформації працівника поліції 	<p>Основна: 1-3, 7, 8, 13, 20-22, 25.</p> <p>Допоміжна: 1-3, 7, 10, 15, 18, 20, 21.</p> <p>Інтернет ресурси: 1-5</p>
Тема № 2. Професійне спілкування працівників поліції.	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Визначте комунікативні знання та вміння, які повинен мати працівник поліції. 	<p>Основна: 7, 14, 20-22, 25.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Охарактеризуйте комунікативну сторону діяльності працівника поліції. 3. Розкрийте зміст етапів спілкування: формування першого враження, усунення психологічних бар'єрів, досягнення мети, вихід з контакту, оцінка та корекція процесу взаємодії. 4. Розкрийте роль невербальних засобів спілкування у роботі поліції. Опишіть психологічне значення 10 жестів та 10 поз людини під час спілкування. 5. Які основні труднощі виникають у працівника Національної поліції при спілкуванні з об'єктом професійної діяльності? Окресліть специфіку роботи слідчого. 6. Визначте якості особистості, які негативно впливають на процес спілкування або ускладнюють його. 7. Практичне застосування методів ненасильницького спілкування. 8. У чому полягає зміст гендерно чутливої комунікації поліції. Проаналізуйте використання фемінітивів у професійній діяльності. 9. Розкрийте особливості спілкування з особами, що знаходяться у різних психічних станах. 10. Визначте особливості спілкування з особами, що знаходяться у патопсихологічних станах. 	<p>Допоміжна: 1-3,10, 12, 18, 19, 23.</p> <p>Інтернет ресурси: 1-5</p>
Тема № 3. Теорія психологічного впливу у професійній діяльності поліції.		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте класифікацію видам психологічного впливу. 2. Розгляньте психологічні особливості структури процесу психологічного впливу. 3. Розкрийте сутність поняття «допустимий психологічний вплив» у професійній діяльності поліції. 4. Примус як вид психологічного впливу у роботі поліції. 5. Охарактеризуйте специфіку прямого і непрямого психологічного впливу у поліцейській діяльності. 6. Розкрийте психологічні «секрети» методу переконання. 7. Розкрийте зміст маніпуляції як виду психологічного впливу. Наведіть приклади її конструктивного використання у роботі поліції. 8. Окресліть психологічні аспекти застосування 	<p>Основна: 5, 7, 14, 20-25.</p> <p>Допоміжна: 14, 18.</p> <p>Інтернет ресурси: 1-5</p>

	<p>командиром підрозділу (керівником) методів психологічного впливу на окремих підлеглих та підпорядкований колектив з метою ефективного проведення виховної роботи, забезпечення позитивного сприйняття та виконання наказів, розпоряджень особовим складом.</p> <p>9. Дослідіть основні види й механізми психологічного протистояння небажаним впливам.</p> <p>10. Розкрийте зміст інформаційно-психологічної безпеки особистості.</p> <p>11. Окресліть взаємозв'язок понять інформаційного впливу та інформаційної війни.</p> <p>12. Проаналізуйте сучасні моделі інформаційно-психологічного впливу.</p>	
Тема № 4. Професійний стрес працівника поліції в умовах воєнного стану.		
	<p>1. Розкрийте психологічні аспекти життєвого циклу і вікових криз особистості. Визначте, як це взаємопов'язано із кризами професійного становлення.</p> <p>2. Розкрийте систему психофізіологічних заходів підтримки працездатності (на прикладі роботи слідчого).</p> <p>3. Проаналізуйте загальні принципи підтримки психічного здоров'я працівників поліції.</p> <p>4. Охарактеризуйте психотравмівні наслідки перебування в екстремальній ситуації (умовах війни).</p> <p>5. Які принципи й перші заходи допомоги в гострій стресовій ситуації?</p> <p>6. Проаналізуйте психологічні рекомендації з надання невідкладної психологічної допомоги та самопомоги (тіло, емоції, когнітивна складова, ресурс).</p> <p>7. Розкрийте базові принципи психологічної підтримки за технологією інтегративної моделі BASIC Ph.</p> <p>8. Назвіть головні ознаки переживання й прояву психотравми та ПТСР.</p> <p>9. Розкрийте взаємозв'язок понять «стрес» та «психотравма».</p> <p>10. Проаналізуйте психологічні особливості переживання втрат й феномен горя.</p>	<p>Основна: 1, 4, 7, 8, 10, 13, 17, 18, 21, 22, 25.</p> <p>Допоміжна: 1, 2, 4, 8-11, 13, 16, 17, 18, 22.</p> <p>Інтернет ресурси: 1-5</p>

	11.Розкрийте чинники та основні підходи до профілактики суїциду у лавах поліції.	
Тема № 5. Конфліктологічна компетентність працівника поліції.		
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Дайте визначення функціонального і дисфункціонального конфлікту. Наведіть приклади у поліцейській діяльності. 2. Дайте характеристику позиційних, ресурсних і особистісних конфліктів в колективі підрозділу поліції. 3. Побудуйте графік процесу професійного конфлікту за його фазами. 4. У чому зміст методики картографії конфлікту. 5. Окресліть стилі поведінки в конфліктних ситуаціях. 6. Визначте принципи спілкування з «важкими людьми» в конфліктних ситуаціях. 7. Проаналізуйте конфліктогенність ланки «керівник – підлеглий» (на прикладах власного досвіду). Визначте конфліктогени й шляхи вирішення конфліктних ситуацій. 8. Визначте етапи алгоритму діяльності керівника в процесі управління конфліктом у визначеному підрозділі поліції. 9. Проаналізуйте гендерні стереотипи й форми дискримінації в секторі безпеки та оборони України? 10. У чому полягає зміст гендерно зумовлених підстав конфлікту? 	<p>Основна: 6, 7, 11, 12, 15, 16, 19, 21, 22, 25.</p> <p>Допоміжна: 1, 2, 5, 6, 10, 18.</p> <p>Інтернет ресурси: 1-5</p>

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Професійна готовність працівника поліції та етапи її формування.
2. Критерії результативності професійно-психологічної підготовки працівників поліції.
3. Психологічна стійкість працівника поліції до екстремальних умов службової діяльності.
4. Психологічна готовність працівника поліції до застосування зброї.
5. Психологічні детермінанти загибелі та поранень працівників поліції.
6. Професіограма та психограма як основа професійного психологічного відбору.
7. Перспективи використання поліграфа у відборі кандидатів до лав Національної поліції.
8. Професіограма поліцейського.

9. Ситуативні психічні стани особистості поліцейського як представника професії екстремального типу.
10. Професійна деформація працівників національної поліції та шляхи її профілактики, корекції й подолання.
11. Психологічні основи професійного спілкування поліцейських.
12. Загальна характеристика методів візуальної психодіагностики: кінетика, проксемика, фізіономіка, дерматогліфіка.
13. Психодіагностика мімічних та тілесних проявів, що вказують на ворожість у намірах особи.
14. Психологія обману.
15. Психодіагностика поведінки осіб, які знаходяться у небезпечних станах, та екстрена психологічна допомога.
16. Методика контактної взаємодії при проведенні індивідуальної бесіди Л. Б. Філонова.
17. Психологічні особливості спілкування з дитиною.
18. Прийоми активного слухання та їх роль у спілкуванні.
19. Сутність зворотного зв'язку у спілкуванні. «Вікно Джохарі».
20. Психологічні механізми переговорної діяльності й тактичні прийоми переговорів.
21. Типологія методів впливу та їх психологічна характеристика.
22. Психологія поступливості (впливу) Роберта Чалдіні.
23. Психологічні методи впливу.
24. НЛП технології як вид психологічного впливу.
25. Психологія контрвпливу: протидія небажаному впливу.
26. Фейки та їх психологічна складова.
27. Актуальні питання забезпечення інформаційно-психологічної безпеки України: інформаційні війни.
28. Канали й засоби інформаційно-психологічного впливу на суспільство.
29. «Алгоритм, який завжди перемагає» і процес реалізації зомбування суспільства.
30. Психологічні інформаційно-тактичні прийоми протидії маніпулятивним технологіям.
31. Модель інформаційної атаки Джонсона.
32. Кризи життєвих втрат.
33. Психопрофілактика професійного вигорання працівників поліції.
34. Психологічна надійність працівника поліції під час впливу стресових факторів.
35. Особливості переживання стресових і травматичних ситуацій.
36. Принципи та алгоритм надання невідкладної психологічної допомоги.
37. Травми пережитого насильства.
38. Горе як природна реакція на втрату: психологічні особливості процесу горювання.
39. Психотравматичні наслідки військових дій для особистості.
40. Бойовий стрес: поняття, стрес-фактори, стилі поведінки під час військових дій.

41. Надання психологічної допомоги у бойових умовах.
42. Фактори появи та розвитку ПТСР у працівника поліції.
43. Загальні принципи психологічної реабілітації постраждалих у надзвичайних, кризових та екстремальних ситуаціях.
44. Особливості психологічної реабілітації учасників бойових дій.
45. Психологічні теорії конфлікту.
46. Конфліктна сутність правоохоронної діяльності.
47. Насильство як тип конфлікту.
48. Ескалація конфлікту та її особливості.
49. Соціально-психологічний клімат в колективі працівників поліції та його роль у конфліктній взаємодії.
50. Стилi ведення перемовин у конфліктній ситуації.
51. Аргументація як спосіб переконання опонента.
52. Психотехнології вирішення конфліктів.
53. Психологічне обличчя тероризму.
54. Гендерна теорія: передумови, наслідки та протидія професійній дискримінації у секторі безпеки та оборони за ознакою статі.

5.1.2. Теми курсових робіт

Не передбачені навчальним планом.

5.1.3. Теми наукових робіт

Не передбачені навчальним планом.

6. Методи навчання

При проведенні лекцій використовувалися такі **методи**:

- метод пояснення;
- метод проблемного викладання;
- порівняльний метод;
- аналітичний метод;
- метод прикладів.

Також, при вивченні курсу необхідне:

- 1) конспектування лекцій та самостійне опрацювання лекційного матеріалу за власним конспектом лекцій та рекомендованою літературою;
- 2) підготовка до семінарських занять та робота протягом практичних й семінарських занять;
- 3) підготовка тематичних повідомлень;
- 4) участь у групових дискусіях;
- 5) вирішення творчих практичних завдань.

Індивідуальна робота передбачає роботу з основною та додатковою літературою у підготовці до семінарських та практичних занять, написанні доповідей, рефератів, підготовки презентацій виступів.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття професійно-психологічної підготовки та її основні завдання.
2. Психологічна підготовка в системі професійної підготовки.
3. Основні форми та методи професійно-психологічної підготовки.
4. Психологічна готовність працівника поліції: зміст та складові.
5. Основні підструктури готовності до праці.
6. Психологічна стійкість як основа професійної готовності до виконання дій в екстремальних умовах службової діяльності.
7. Структурні компоненти психологічної готовності до професійної діяльності.
8. Професійна компетентність, майстерність, професіоналізм.
9. Критерії професіоналізму працівника поліції: загальна характеристика.
10. Критерії професіоналізму поліцейського.
11. Рівні професіоналізму працівника поліції.
12. Мотивація професійної діяльності працівника поліції, її функції та види.
13. Поняття про професійну деформацію особистості та механізм її виникнення.
14. Показники (ознаки) професійної деформації.
15. Рівні (стадії) професійної деформації.
16. Основні види професійних деформацій серед слідчих.
17. Основні види професійних деформацій серед управлінського персоналу та їх характеристика.
18. Попередження та корекція професійної деформації працівника поліції.
19. Поняття «професійне спілкування» та його значення в професійній діяльності працівників поліції.
20. Функції та сторони спілкування.
21. Комунікативна компетентність працівника поліції.
22. Психологічні закономірності формування першого враження про людину.
23. Ефекти міжособистісного сприйняття.
24. Психологічний контакт та етапи його встановлення.
25. Соціально-психологічні механізми взаєморозуміння і роль стереотипів.
26. Вербальні та невербальні засоби професійного спілкування.
27. Види питань у професійному спілкуванні.
28. Прийоми активного слухання та його роль у професійному спілкуванні.
29. Поняття та методи візуальної психодіагностики.
30. Комунікативні бар'єри та їх подолання.
31. Соціальні комунікативні бар'єри.
32. Психологічні комунікативні бар'єри.
33. Психологічний вплив: поняття та його ознаки.
34. Структура психологічного впливу.
35. Принципи психологічного впливу.
36. Критерії класифікації психологічних впливів.
37. Стратегії впливу: імперативна, маніпулятивна, розвиваюча.
38. Загальна характеристика методів психологічного впливу.

39. Правомірний і неправомірний психологічний вплив в роботі поліції.
40. Неправомірний/деструктивний психологічний вплив.
41. Маніпуляція як суперечливий вид психологічного впливу.
42. Загальні і локальні маніпулятивні прийоми.
43. Аргументація та її методи.
44. Правомірний психологічний вплив поліцейського.
45. Характеристика методів психологічного впливу поліцейського (надання інформації, переконання, постановка та варіювання розумових завдань, навіювання).
46. Методи рефлексії, прикладу та психологічних «пасток».
47. Психологічне примушення та його особливості як методу психологічного впливу.
48. Прийоми психологічного контрвпливу у професійній діяльності працівника поліції.
49. Види психологічного протистояння впливу.
50. Інформаційна безпека та проблеми захисту національного інформаційного простору.
51. Співвідношення понять «гібридна» та «інформаційна» війна.
52. Загальна характеристика інформаційно-психологічного впливу.
53. Класифікація видів інформаційно-психологічного впливу.
54. Методи інформаційно-психологічної війни.
55. Поняття про психогігієну та психопрофілактику.
56. Професійний стрес: поняття, ознаки, причини.
57. Структурний аналіз стресу.
58. Адаптація до стресу.
59. Механізми психологічного захисту.
60. Копінг-стратегії оволодіння стресовою ситуацією.
61. Основні підходи до подолання стресу.
62. Емоційна стійкість та стресостійкість як якість особистості.
63. Людська психіка у вимірі війни. Психотравма та її ознаки.
64. Особливості психічних станів працівників поліції в умовах військових дій.
65. Бойовий стрес.
66. Травма свідка.
67. Перша самодопомога під час гострих стресових реакцій.
68. Психотехнології профілактики й опанування професійного стресу.
69. Методами саморегуляції у подоланні стресу.
70. Прийоми релаксації у подоланні стресу.
71. Психотехніки надання екстреної (першої) психологічної допомоги працівниками поліції.
72. Посттравматичні стресові розлади (ПТСР): загальна характеристика.
73. Стрес і психотравма.
74. Реакції на травмівні події.
75. Алгоритм надання першої психологічної допомоги.
76. Професійне здоров'я поліцейського та шляхи його збереження.

77. Психопрофілактика девіантної поведінки працівників поліції.
78. Суїцид та характеристика його мотивів та видів.
79. Профілактика суїциду.
80. Конфлікт крізь призму психології: загальна характеристика.
81. Ескалація конфлікту та її особливості. Фази конфлікту.
82. Конфліктологічна компетентність та культура працівника поліції.
83. Конфліктність як риса особистості. Типи конфліктних особистостей.
84. Особливості конфліктів в професійній діяльності поліції.
85. Психотехніки ефективного поведінки в конфлікті.
86. Мистецтво емоційної регуляції у конфлікті.
87. Осмислення конфліктної ситуації і можливих варіантів результату конфлікту.
88. Конструктивні та деструктивні конфлікти в поліцейських колективах.
89. Джерела конфліктів у поліцейському колективі.
90. Способи вирішення конфлікту (структурно-організаційні та соціально-психологічні).
91. Завершення конфлікту. Концепція Томаса-Кілмена.
92. Медіація у конфлікті.
93. Гендерні стереотипи як підґрунтя конфліктної взаємодії.
94. Гендерний аспект конфліктів у професійній діяльності поліції.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути: екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських та практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботу виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою

оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів в Університеті враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські, практичні, лабораторні тощо); самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, розроблення спеціальних технічних пристроїв і приладів, моделей, комп'ютерних програм, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій в робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\begin{array}{l} \text{Загальна кількість} \\ \text{балів (перед} \\ \text{підсумковим} \\ \text{контролем)} \end{array} = \left(\left(\begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{навчальних занять} \\ \text{за семестр} \end{array} + \begin{array}{l} \text{Результат} \\ \text{самостійної} \\ \text{роботи за} \\ \text{семестр} \end{array} \right) / 2 \right) * 10$$

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. ***Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.*** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить - **50**

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівника.

Якщо дисципліна вивчається протягом двох і більше семестрів з семестровим контролем у формі екзамену чи заліку, то результат вивчення дисципліни в поточному семестрі визначається як середньоарифметичне значення балів, набраних у поточному та попередньому семестрах.

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Підсумкові бали за поточний семестр} + \text{Підсумкові бали за попередній семестр}}{2}$$

У цьому розділі також повинні бути розроблені чіткі критерії оцінювання здобувачів вищої освіти під час поточного контролю (*робота на семінарських, практичних, лабораторних та інших аудиторних заняттях, самостійна робота, виконання індивідуальних творчих завдань*) та підсумкового контролю. Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної або індивідуальної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, вирішити практичне завдання тощо.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS			
Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90 – 100	Відмінно ("зараховано")	A	відмінно - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою)
80 – 89	Добре ("зараховано")	B	дуже добре - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального, робота з двома-трьма незначними помилками)
75 – 79		C	добре - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками
65 – 74	Задовільно ("зараховано")	D	задовільно - теоретичний зміст курсу освоєний цілком, практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками, робота з декількома незначними помилками або з однією-двома значними помилками
60 – 64		E	задовільно - теоретичний зміст курсу освоєний частково, деякі практичні навички роботи не сформовані, частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального, робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки
21–59	Незадовільно („не зараховано”)	FX	умовно незадовільно – теоретичний зміст курсу освоєний частково, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано, або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (із можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки)
1–20		F	безумовно незадовільно – безумовно незадовільно (теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Бандурка О. М. Екстремальна юридична психологія в діяльності персоналу органів внутрішніх справ : наук.-практ. посібник : О. М. Бандурка та ін. Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2015. 319 с. (бібліотека ХНУВС).
2. Барко В. В., Барко В. І., Остапович В. П. Професійна психологічна підготовка поліцейських Національної поліції України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2018. Випуск 2. Том 1. С. 176–181. URL : <http://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/510/475>
3. Барко В. В., Барко В. І., Остапович В. П. Напрями вдосконалення професійної психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України. *Психологічний часопис*, 2018. № 4. С. 9–18. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/psch_2018_4_3
4. Барко В. І., Остапович В. П. Барко В. В. Вимоги до керівника як до суб'єкта збереження психологічного здоров'я поліцейських національної поліції України. *Право і безпека*. 2016. № 3 (62). С. 113–120. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1570>
5. Гізун А. І., Грігаї В. С. Аналіз сучасних теорій інформаційно-психологічних впливів в аспекті інформаційного протиборства. *Безпека інформації*. 2016. Том 22 № 3. С. 272–282. URL : <https://doi.org/10.18372/2225-5036.22.11102>
6. Гуменюк Л. Й. Соціальна конфліктологія: підручник / Л. Й. Гуменюк. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 564 с. URL : https://pidru4niki.com/78442/psihologiya/sotsialna_konfliktologiya
7. Гуменюк Л.Й., Сулятицький І.В. Психологія професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ: навчальний посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 648 с. URL : <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/446/1/%D0%93%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%8E%D0%BA%20%D0%A1%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%82%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf>
8. Гурський В. Є., Лефтеров В.О. Професійно-психологічний розвиток працівників спецпідрозділів поліції імітаційними засобами : монографія. Одеса, 2017. 163 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/14459>
9. Інформаційна безпека (соціально-правові аспекти). Підручник / Остроухов В. В., Петрик В. М., Присяжнюк М. М. та ін. ; за заг. ред. Є. Д. Скулиша. Київ : КНТ, 2010. 776 с. URL : https://dut.edu.ua/uploads/1_1352_84114000.pdf
10. Колесніченко О. С. Засади бойової психологічної травматизації військовослужбовців : монографія. Х. : ФОП Бровін О.В., 2018. 488 с. http://books.ndcnangu.co.ua/knigi/Monograf_bojov_psihol_travm_2018.pdf
11. Конфлікти в оперативно-розшуковій діяльності кримінальної поліції України. Навчально-практичний посібник / [Д.О. Александров, Б.І. Бараненко,

О. І. Богучарова та ін.]: за ред. В. М. Комарницького, В. О. Криволапчука, Б. І. Бараненка. МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Северодонецьк, РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 661 с. URL :

<https://dspace.lduvs.edu.ua/bitstream/123456789/226/1/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D0%B8%202018.pdf>

12. Котлова Л. О. Психологія конфлікту: курс лекцій : Навчальний посібник. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2013. 112 с. URL : <http://eprints.zu.edu.ua/12901/1/%D0%9F%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%BB%D1%96%D0%BA%D1%82%D1%83%20%D0%9A%D1%83%D1%80%D1%81%20%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D0%B9.pdf>

13. Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах / Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ Ельга, Ніка-Центр, 2017. 505 с. (перевидання 3-тє доповнене). URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/37661>

14. Крашеніннікова Т. В. Комунікативна компетенція працівника Національної поліції : навч. посіб. Дніпро : Адверта, 2017. 107 с. URL : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/464/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%B7_%D0%9A%D0%9A%D0%9F%D0%9D%D0%9F_9%2C11.pdf

15. Матієнко Т. В. Конфліктологічна компетентність працівника правоохоронних органів. *Південноукраїнський правовий часопис*. 2016. № 2. С. 102–106. URL : <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2016/2/30.pdf>

16. Медведєв В.С., Горбенко Д. А. Сучасний стан і проблеми гендерної рівності в діяльності сектору безпеки України. *Юридична психологія*. 2020. № 2 (27). С. 7–16. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/20085/1/document%20%281%29.pdf>

17. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 2. Київ, 2018. 240 с. URL : <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>

18. Перша психологічна допомога в гострих стресових ситуаціях: навч.-практич. посіб. / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. О.А. Моргунова ; [О.І. Федоренко та ін.] ; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 84 с.

19. Петрінко В. С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с. URL : <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31879>

20. Поліцейська деонтологія : навч. посіб. / М. М. Пендюра, О. О. Старицька. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 276 с. URL : <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/%D0%9F%D0%BE%D0%B>

B%D1%96%D1%86%D0%B5%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%20%D0%B4%D0%B5%D0%BE%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F_%D0%9F%D0%B5%D0%BD%D0%B4%D1%8E%D1%80%D0%B0%20%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BC%20%D0%9C%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87.pdf

21. Професійно-психологічна підготовка працівників слідчих підрозділів : навч. посіб. / [І.В. Жданова, П.В. Макаренко, Н.Е. Мілорадова та ін.] ; за заг. ред. І.В. Жданової ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр.справ. Харків : ХНУВС, 2014. 516 с. (бібліотека ХНУВС).

22. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / [О. О. Євдокімова, І. В. Жданова, Д. В. Швець та ін.] ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с. (бібліотека ХНУВС).

23. Саєнко О. Г. Механізм інформаційно-психологічного впливу в умовах гібридної війни. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2015. Вип. 1. URL : https://lib.nadpsu.edu.ua/eldocs/BooksShow4/Vnadrpn_2015_1_11.pdf

24. Сучасні технології та засоби маніпулювання свідомістю, ведення інформаційних війн і спеціальних інформаційних операцій: Навч. посібн. / В. М. Петрик, О. А. Штоквиш, В. В. Кальниш, В. І. Полевий [та ін.]. Київ : Росава, 2006. 208 с. URL : <https://maup.com.ua/assets/files/lib/metod/9148.pdf>

25. Цільмак О. М., Яковенко С. І. Професійно-психологічна підготовка працівників підрозділів громадської безпеки. Одеса : ОДУВС, 2012. 140 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/12966/PPPPGB.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Нормативні акти

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII.

2. Про затвердження Положення про Національну поліцію. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877.

3. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Наказ Міністерства внутрішніх справ від 06 лютого 2019 року № 88.

4. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 26 січня 2016 року № 50.

5. Про затвердження Змін до Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 21 січня 2021 року № 51.

6. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 29 вересня 2022 року № 389-VIII.

Допоміжна

1. Бобечко Н. Р., Бойко В. П., Жолнович І. В., Когутич І. І. Основи загальної та юридичної психології : курс лекцій : навч. посіб. / за ред. В. Т. Нора. Київ : Ін Юре, 2014. 280 с.
2. Варій М. Й. Психологія особистості : навч. посіб. Київ, : Центр учбової літ-ри, 2010. 592 с.
3. Воронов О. І., Плешко Е. А., Дончак А. М. Психологія прийняття рішень в професійній діяльності : навч.-метод. посіб. для спец. (проф.) підгот. прокурор.-слідч. складу військ. Одеса : Фенікс, 2016. 157 с.
4. Геращенко О. С. Особливості психологічної підготовки працівників патрульної поліції до діяльності в екстремальних і надзвичайних ситуаціях. Зб. наук. пр. *До нової концепції юридичної освіти*. 2018. С. 95–97.
5. Гурський В. Є. Жінка-поліцейський в українському суспільстві / В. Є. Гурський. *Правовий часопис Донбасу*. 2021. № 1 (74). С. 169–175.
6. Горбачова О. В. Соціально-психологічні аспекти встановлення гендерного паритету в національній поліції України. *Право і Безпека*. 2016. № 4. С. 128–132.
7. Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик основних посад працівників Міністерства внутрішніх справ України / розроб. С. Мельник, Ю. Юров, В. Гонтар та ін. Київ : ДУ НДІ соціально-трудових відносин ; МВС України, 2006. 287 с
8. Зоран Комар. Психологічна стійкість воїна : Підручник для військових психологів. Київ, 2017. 185 с.
9. Казміренко Л.І., Андросюк В.Г., Абрамян В.Ц. Психологічне забезпечення діяльності працівників міліції під час проведення масових спортивних заходів: навч. посібник. Чернівці: «Наші книги», 2010. 64 с.
10. Кудерміна О. І. Психологія особи як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія. Чернівці : Наші книги, 2012. 415 с.
11. Левенець О. А. Принципи розвитку психологічної стійкості працівників ОВС при виконанні професійної діяльності у ризиконебезпечних ситуаціях. *Юридична психологія та педагогіка*. 2014. № 1. С. 135–145.
12. Медведєва О. В. Проблемні питання професійної підготовки правоохоронців до проведення допиту. Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 3, Наук. парк «Наука та безпека». Вінниця : ХНУВС, 2023. С. 428-433.
13. Особливості надання психологічної допомоги учасникам АТО : посібник / Остапович В. П., Кирієнко Л. А., Котляр Ю. В., Барко В. В. ; за ред. В. О. Криволапчука. Київ : ДНДІ МВС України, 2017. 163 с.
14. Особливості Інформаційна безпека держави у контексті протидії інформаційним війнам: навчальний посібник / за ред. В. Б. Толубка. Київ: НАОУ, 2004. 315 с.
15. Профілактика професійної деформації працівників органів внутрішніх справ : навч.-метод. посіб. / В. О. Криволапчук, С. В. Кушнар'ов, В. Р. Слівінський, Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2014. 68 с.
16. Психологічна та фізична готовність особистості до дій в

екстремальних ситуаціях : практичний посібник / В. П. Остапович, В. Г. Бабенко, Л. А. Кирієнко / за ред. В. О. Криволапчука. Київ : ДНДІ МВС України, 2016. 84 с.

17. Психологія екстремальної діяльності : навч. посіб. / І. І. Приходько та ін. / За заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НА НГУ, 2016. 571 с.

18. Психологія : підручник для студ. вищ. навч. закладів / кол. авторів: С. Д. Максименко, Т. Б. Хомуленко та ін.; за ред. І. Ф. Прокопенка. Харків : Фоліо, 2012. 863 с.

19. Спілкування патрульних поліції з учасниками масових акцій в конфліктних ситуаціях : [метод. реком.] / В. М. Клачко, В. Л. Костюк, В. В. Литвин, Н. В. Федоровська. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2016. 48 с.

20. Тимченко О. В., Барко В. В. Шляхи формування психологічної готовності до професійної діяльності у персоналі Національної поліції України. *Питання психології. Вісник Національного університету оборони України*. С. 112–119.

21. Шинкаренко І. О. Професійна деформація жінок-поліцейських : проблеми та шляхи подолання. Матеріали І Всеукр. круглого столу (ДДУВС, 18.05.2018) *Актуальні напрями психопрофілактичних заходів у закладах вищої освіти*. 2018. С. 120–123.

22. Шелег Л. С. Психологічне забезпечення профілактики психосоматичних розладів працівників органів внутрішніх справ : наук.-практ. посібник / Л. С. Шелег. Київ : НАВС, 2015. 131 с.
URL : <https://www.naiau.kiev.ua/zagalnoakademichni-kafedri/kafedra-yuridichnoyi-psihologiyi/navchalno-metodichna-robota/navchalni-vidannya.html>

23. Щокін Г. Візуальна психодіагностика: пізнання людей за їх зовнішністю та поведінкою: наук.-публ. видання. 5-те вид., стереотип. / Георгій Щокін. Київ : Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2020. 674 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Портал МВС. URL : <https://mvs.gov.ua/>

2. Національна бібліотека ім. В.І. Вернадського. URL : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>

3. Репозитарій відкритого доступу (електронний архів) наукових праць авторів ХНУВС. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>

4. Наукова періодика України. Право і безпека. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/36>

5. Наукова періодика України. Юридична психологія. URL : psychped.naiau.kiev.ua